

THE
NIGHT SEDER
BAIS MEDRASH
TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

Week 1

Medical Malpractice

משנה ב"ק פ"ג ע"ב
פ"ה ע"א
פ"ה ע"ב
שו"ע חו"מ ת"כ ט"ו-כ', ל"ג
ב"ק פ"ג ע"ב, פ"ד ע"א
שו"ע חו"מ א' ב', ה'

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה
לז"נ לוי בן דוד שלמה
לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

משנה ב"ק פ"ג ע"ב

פג:

החובל

פרק שמיני

בבא קמא

מ
ז

החובל. מכה בהמה ישלמנה וסמין ליה דהא מכה סמוכים לא דריש לריי דלג' וסמין ליה דהא מכה סמוכים לא דריש אלא מכה ג' ש"ס כדאמר לקמן אן הכאה הכאה קאמרין ואמר נמי לקמן וכי מאחר דכתיב לא תקחו כופר לנפש רוצח האזי מכה מכה למה לי משמע דג"ש היא ולא סמוכים ועוד כי פריך בסמון מאי חזית דילפת ממכה צהמה נילף ממכה אדם ומאי קושיא והלא מכה סמוכים הוא צא ומכה אדם אין סמון לאיש כי יתן מוס וא"ת וכוון דמג"ש קא יליף למה הוצרך לאמרי קרא דמכה נפש צהמה ישלמנה ושפיק קרא דמכה צהמה דמייתי לעיל וי"ל דמכה צהמה איטריק למגא דצי חוקיה וימאן דליא ליה דריש צריש הנחנקין (סנהדרין דף סד:) מה מכה צהמה לרפואה פטור בו א"צ כיון דהדר ליה ממכה אדם דהוי בקטלף הדרי ציה לגמרי ונקט האזי קרא דמכה נפש צהמה דסמין לאיש כי יתן מוס ולפי זה מצי למגריס וסמין ליה דמשום דסמין ליה נקט האזי קרא ולא משום סמוכים: **אף** הכאה האמורה באדם א"תשלומוין. י"ס דגרסי צתר הכי והכתיב איש כי יכה כל נפש אדם מות יומת פירוש שימיתו אצרו תחת אצרו של חצירו ומשני יומת צממון וממאי צממון אימא מיתה ממש לא ס"ד חדא דהא איחזקש למכה נפש צהמה ועוד דכתיב התם כאשר יתן מוס צאדם כן יתן צו ש"מ ממון ואין נראה לריי אותה גירסא כלל חדא דאיש כי יכה כל נפש אדם מוקמינן צהגשרפין (סנהדרין דף עט.) צקטלף גצי פלוגתא דרבי יהודה פן צתירה

החובל. וכמה הוא יפה. שהרי הוציק והפסידו ממון זה שאם היה נלרך היה מוכר עמונו בעצד עצרי: **במסמרי.** כאצ המכה: כיוצא בזה. לפי מה שהוא מעונג רצ לערו וכאצו: צמחין. מלג"ט: שבת. כל ימי החולי רואים אותו כאילו הוא שומר קישואין ונותן שכירתו של כל יום שהרי אין ראוי למלאכה כצדה אפילו צלא חולי שהרי נקטעה ידו ורגלו והוא כבר נתן לו דמיהן^(א): הבל צפי המבייש. אדם קל שצייס צשמו מרובה: והמתבייש. אדם חשוב שנתצייס צשמו מרובה וכולהו חמשה דברים מקרא נפקי נזק דכתיב^(ב) עין תחת עין לער פלע תחת פלע דהכי דרשין צמ"י ריפוי ושצת רק צשמו יתן ורפא ירפא^(ג) צשט דכתיב^(ד) וקולתה את כפה ממון^(ה): גבו מכה אדם ומכה בהמה. לקמן מפרש לקראי הי מכה קאמר: ואם נפשך צומר. ואם יש לך להשיצ ולהקשות כלום על טעם זה לא ולמד ממדרש אחר: הרי הוא אומר בו^(ו) ולקמן צעי מאי הוי ליה לאקשויי: שאין חוזרין. לאחר שנקטעו: בקטלף בתיב. ותשלומין אין שס: הכאה הכאה גמרינן. אע"ג דקראי לא דמו גמרינן ג"ש דמתנא דצי ר' ישמעאל ושצ הכהן וצא הכהן צעירוצין (דף נב.) ומכה אדם דקמני הכה הכאה הוא דקאמר ומכי יתן מוס גמר דמוס ע"י הכאה צא: והכתיב איש כי יכה כל נפש אדם. ולקטלף לא אחא קרא אלא לראשי אברים כדכתיב צתריה עין תחת עין וכתיב יומת כלומר ינטל אצרו וימות אותו אצ: מאי אם נפשך צומר. מאי הוה ליה לאקשויי: נילף ממכה אדם.

החובל. ומה הוא יפה. שהרי הוציק והפסידו ממון זה שאם היה נלרך היה מוכר עמונו בעצד עצרי: **במסמרי.** כאצ המכה: כיוצא בזה. לפי מה שהוא מעונג רצ לערו וכאצו: צמחין. מלג"ט: שבת. כל ימי החולי רואים אותו כאילו הוא שומר קישואין ונותן שכירתו של כל יום שהרי אין ראוי למלאכה כצדה אפילו צלא חולי שהרי נקטעה ידו ורגלו והוא כבר נתן לו דמיהן^(א): הבל צפי המבייש. אדם קל שצייס צשמו מרובה: והמתבייש. אדם חשוב שנתצייס צשמו מרובה וכולהו חמשה דברים מקרא נפקי נזק דכתיב^(ב) עין תחת עין לער פלע תחת פלע דהכי דרשין צמ"י ריפוי ושצת רק צשמו יתן ורפא ירפא^(ג) צשט דכתיב^(ד) וקולתה את כפה ממון^(ה): גבו מכה אדם ומכה בהמה. לקמן מפרש לקראי הי מכה קאמר: ואם נפשך צומר. ואם יש לך להשיצ ולהקשות כלום על טעם זה לא ולמד ממדרש אחר: הרי הוא אומר בו^(ו) ולקמן צעי מאי הוי ליה לאקשויי: שאין חוזרין. לאחר שנקטעו: בקטלף בתיב. ותשלומין אין שס: הכאה הכאה גמרינן. אע"ג דקראי לא דמו גמרינן ג"ש דמתנא דצי ר' ישמעאל ושצ הכהן וצא הכהן צעירוצין (דף נב.) ומכה אדם דקמני הכה הכאה הוא דקאמר ומכי יתן מוס גמר דמוס ע"י הכאה צא: והכתיב איש כי יכה כל נפש אדם. ולקטלף לא אחא קרא אלא לראשי אברים כדכתיב צתריה עין תחת עין וכתיב יומת כלומר ינטל אצרו וימות אותו אצ: מאי אם נפשך צומר. מאי הוה ליה לאקשויי: נילף ממכה אדם.

תלמוד בבלי עמוד מס 177 בבא קמא תלמוד בבלי חורף ע"י תכנת אוצר החכמה

פ"ה ע"א

לרבי למה לי לדמים יתרים: אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול וכו': צער במקום נזק היכי שיימינן אמר אבוה דשמואל אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו לקטוע לו ידו לא צער לחודיה הוא הא כולוהו חמשה דברים איכא ועוד בשופטני עסקינן אלא לקטוע ידו הקטועה ידו הקטועה נמי לא צער לחודיה איכא הא צער ובושת איכא דכסיפא ליה מילתא למשקל מבשרו למשדרייה לכלבים אלא אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סם לסייף אמרי הכא נמי לא שקיל ומצער נפשיה אלא "אומדין כמה אדם רוצה ליתן לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סייף לסם האי ליטול ליתן מבעי ליה אמר רב הונא בריה דרב יהושע ליטול זה מזה מה שנתן זה: רפוי הכהו חייב לרפאותו וכו': ת"ר עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה חייב לרפאותו וחייב ליתן לו דמי שבתו שלא מחמת המכה אינו חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו ר' יהודה אומר אף מחמת המכה חייב לרפאותו ואינו חייב

תלמוד בבלי > עזר והדר > עמוד מס 180 כב בבא קמא תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

סופו מוכיח שמתחילתו לא חייב אלא כשיש חצורה ואין^א דנין ומתני' רבי היא: למה ל' הויל ומרישא שמעינן לתרוייהו: לדמים יתרים. דאי לא כתיב אלא כויה תחת כויה הוה אמרינן צין אית ציה חצורה צין לית ציה חצורה דמי כויה משלם אצל תרתי לא משלם קמ"ל דמשלם תרוייהו: צער במקום נזק. היכא דקטע את ידו ונתן לו דמיה: היכי שיימינן. את הצער הלא יש לו לקולצה בשביל הדמים שנטל: ידו הקטועה. ומחוצרת צגידין נמותין ואינה ראויה לו למלאכה: בין סם לסייף. ידו המוכתבת למלך לקולצה צסם שאין שם צער כלל כמה רוצה ליטול לקולצה צסייף: הא לא שקיל. כל ממון שצטולס לצער נפשיה לקולצה^א וכאן כבר נעשה מעשה: כמה אדם רוצה ליתן. לשלית המלך מידו^א המוכתבת למלכות לקטועה צסייף ויקטענה השלית צסם: ליטול. מן המזיק מה שנתן זה למלך: דמי שבתו. דמחמת הצמחים נפל למשכב: ה"ג וחכמים אומרים שבתו ורפואתו

פ"ה ע"ב

הוא שומר קישואין: תנו רבנן שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין ואם תאמר לקתה מדת הדין דכי מיתפח האי גברא לאו אגרא דשומר קישואים הוא שקיל אלא דלי דוולא ושקיל אגרא אי נמי אזיל בשליח ושקיל אגרא מדת הדין לא לקתה שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו אמר רבא "קטע את ידו נותן לו דמי ידו ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין ישיבר את רגלו נותן לו דמי רגלו ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר את הפתח יסימא את עינו נותן לו דמי עינו דשבת רואין אותו כאילו הוא מטחינו בריחים חירשו נותן לו דמי כולו בעי רבא קטע את

תלמוד בבלי > עזר והדר > עמוד מס 181 כב בבא קמא תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ש"ע חו"מ ת"כ ט"ו-כ', ל"ג

רב

שפתי כהן

חשן משפט תב הלכות חובל בחבירו

מאירת עינים

סעיף מ"ו א ואם היה בעל אומנות כו'. ומהרש"ל [ביש"ש] פסק דלענין נזק אין חילוק בשום צד אלא שמין אותו כעצד שאינו יודע שום מלאכה, וע"ש [ב"ק פ"ח] סי' י"א [קש"כ]. ומכל מקום אין טעם לדבריו, דהא מכל מקום היזקו הוא רב יותר מעצד שאינו יודע שום מלאכה, ודו"ק, נ"ל:

טו 'כיצד משערים החמשה דברים נזק 'אם

חסרו אבר או חבל בו חבורה שאין סופה לחזור שמין אותו כמאלו הוא עבד נמכר בשוק כמה היה שוה קודם שחבל בו וכמה נפחתו דמיו אחר החבלה וכך יתן לו. הגה (א) ואם היה בעל אומנות כגון נוקב מרגליות וקטע לו ידו משערינן היזקו כפי מה שהוא אצל אדם קטע רגלו ו' שאין מוסיף לו כל כך משערינן היזקו 'כאלו לא היה בעל אומנות.

טז (ב) צער כיצד הרי שקטע אצבעו אומדים כמה אדם רוצה ליתן בין לקטוע לו אבר זה בסייף או לקטוע אותו בסם 'האם גזר המלך לקטוע 'אותו אבר (לכסיף) ומה שיש בין זה לזה משלם לו. הגה (ב) וצמקוס דאיכא נער לחוד משערינן 'האם היה גוזר המלך לכוות אותו בשפוד על פניו וכדומה כמה היה נותן להנצל מצער זה.

יז (ג) כיצד משערינן השבת אם לא חסרו אבר אלא חלה ונפל למשכב או שצבתה ידו וסופה לחזור נותן לו שבתו של כל יום ויום 'כפועל בטל של

צינונים ומקורות (א) טור סעיף י"ז בשם הרא"ש ב"ק פ"ח סי' ד'. (ב) לשון רמב"ם פ"ב מחובל דין (י"א) י'. (ג) טור סעיף (י"ח) י"ז בשם הרא"ש ב"ק פ"ח סי' א' ולא כהרמב"ם שם ה"ט. (ד) לשון רמב"ם שם פ"ב מחובל דין (י"ג) י"א. (4) תיבה זו נשמטה ממנהדרות באה"ג ואילך.

כ"כ על חקרן רגלו שעדיין הוא ראוי למלאכתו ראשונה ויותר יהיה עתה קצוץ במלאכתו, לא ישומו אותו כנוקב מרגליות, דמסתברא שלא יפסיד באומנותו, לפי שאם ירצה לא יעשה דבר זה ויהיה כשאר כל אדם הנמסר לכל מיני תשמיש, עכ"ל. ולזה כיון מור"ם ו"ל בקיצור לשונו: סעיף מ"ז יח אם גזר המלך לקטוע בסייף. שהרי גם כן גזר המלך הש"י שכאשר עשה וחתכו לחצרו בסייף כן יעשה לו, אלא שלמדנו שעשייה זו היא נתינת ממון, ומשום"ה אף שישלם לו דמי נזק ידו עדיין עליו לשלם מה שציערו בקטיעת היד, ומן הדין עליו לשלם לו דמי נזק קטיעת סייף כמו שעשה, אלא שמשום דמה שקיטע ידו דחצרו כבר נעשה, ולקטוע ידו לכחילה אין אדם לוקח דמים הרבה, משום"ה אנוני חכמים לשער כמה היה כשהיה נותן לחתוך בסם למי שנגזר עליו חתיכת סייף, דמדכתיב [שמות כ"ב ד'] וצער צדקה אחר ואמרו חז"ל [ב"ק ג"ח ע"ב] שלא יסום הערוגה שהזיקה לצד אלא ישומו אגב כל השדה וכמ"ש לעיל סימן ש"ד [סעיף ד'], לימדנו שהמורה חסה על המזיק להקל לו בשומא. אשר"י [שם פ"ח סי' א']: יטן אם היה גוזר המלך לכוות כו'. אצל אין שמין כמה אדם רוצה ליקח להכוות אותו בשפוד, דאין אדם לוקח הרבה כדי להצטער בתחילה בכוה וכנ"ל [בסקי"ח]: סעיף י"ז ב כפועל בטל ב' לשון הטור [סעיף י"ז] הוא מצוה דדין זה יותר והנה אעמיקו, נותן לו כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל ממנה, ורואין כמה היה רוצה ליקח ויהיה בטל, וזה חלוי כפי מה שהוא מלאכתו, שיש מלאכה כבדה ושכרה מועט שהיה לוקח מעט שיש בטל, ויש מלאכה קלה ששכרה הרבה וצריכין ליתן לו הרבה שיש בטל ממנה [ודומה לזה פירש הטור בפועל בטל צו"ד סימן ש"צ דין ראיתי צדור צמומו, ע"ש, והרמב"ם [פ"ט משכירות ה"ז] הוסיף בזה וכחז דאם הוא אדם שהצטלה קשה לו כאוכלסי דמחוזא נריך ליתן לו כל שכרו, ודומה לזה כתב הטור לעיל סוף סימן של"ד ושל"ה [סעיף א'] ע"ש, ואם חסרו אבר כבר נתן לו נזק שהוא דמי האבר, כגון אדם קטע ידו כבר נתן לו מה ששוה פחות לפי שאינו יכול לעשות מלאכה צדו, אצל עדיין הוא ראוי לשמור קישואין לכשימרהפא, לפיכך נותן לו כל ימי משך חלוי בכל יום ויום כמו שנותנין לשומר קישואין [וצסעיף שאחר זה יתבאר דנותנין לו מיד הריפוי

שלחן ערוך השלם >מהדורת פריעדמאן< עמוד מס 223 כו חו"מ י (שנט - תכו) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

והשבת דכל ימי חליו, והוא לטובת המכה וכמו שיתבאר שם [סקכ"א], וזה דברי המחבר מנאחרין, דמ"ש קטע רגלו, ר"ל שמי רגליו, ומ"ש ומש"ה נמי דקדק הרמב"ם [המובא בציונים אות י"ד] וכתב כאן ז"ל, סימא את עינו, ר"ל צ' עיניו, ודוק: סעיף י"ח בא' ודבר זה תקנה ועושין חשטון כל ימי חליו של זה ונותן לו, ר"ל נותן לו מיד צפעס אחת, וכן אם שיצר רגל אחת עדיין הוא ראוי לשמור קישואין [וכן אם

נחתך ידו ורגלו אחת], שצר שמי רגליו אינו ראוי לשמור קישואין [דשומר קישואין צריך לטבב הגנים ולילך בכל ד' לשומרים] אבל ראוי ליטבב במקום אחד לשמור הפתח וכן יתן לו כל ימי משך חליו [והמותר עולה לו צדמי נזקו שהוא צוה יותר גדול מאילו לא חסר, אלא רגל אחת וכן צמימא עינו צממו, והכלל, כל שהשבת יותר מעט, נזקו יותר גדול], סימא לו עינו אחת עדיין הוא ראוי לו למלאכה ראשונה [פירוש, ונותן לו השבת כל ימי חליו מלאכה עינו האחת כפועל בטל ממלאכתו הראשונה וכנ"ל], סימא צ' עיניו אז אינו ראוי אחר שיתרפא אלא לטחון צרחים וכן יתן לו כל ימי חליו. וכתב א"א הרא"ש ז"ל [המובא בציונים אות ט"ו] דכל זה הוא צממס צני אדם שאינס צני אומנות, אבל אם הוא צעל מלאכה שמין השבת לאותה מלאכה שיכול לעשות אחר שיתרפא [וז"ש מור"ם ודוקא צממס כו'], כגון אם הוא תלמד תינוקות וקטע את ידו או שיצר את רגלו, לאחר שיתרפא הוא ראוי למלאכתו, וגם אם היה נזק מרגליות ושיצר את רגלו לכשיתרפא ראוי הוא למלאכתו, ולמה ישומו אותו צימי חליו כשומר קישואין, עכ"ל הטור.

אותה מלאכה שבטל ממנה ואם חסרו אבר כגון שקטע ידו נותן לו דמי ידו שהוא הנזק ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין ורואים כמה הוא שכר שומר קישואים בכל יום ועושין חשבון כל ימי חליו של זה ונותן לו וכן אם קטע רגלו רואים אותו כאילו הוא שומר על הפתח סימא את עינו רואים אותו כאילו הוא טוחן ברחים וכן כל כיוצא בזה. הגה' [דוקא צממס צני אדם שאינס צני אומנות אבל אם הוא צן אומנות ויכול לעסוק במלאכתו אחר חליו משערין השבת כפי המלאכה דבטל מיניה].

יח' כיצד משערין הריפוי אומדין בכמה ימים יחיה מחולי זה וכמה הוא צריך ונותן לו מיד ואין מחייבים אותו לתת דבר יום ביומו ^{בא' ודבר זה תקנה היא למזיק וכן השבת אומדין אותו ונותן הכל מיד אם היה מתגלגל בחליו והולך וארך החולי יותר על מה שאמדהו אינו מוסיף לו כלום ^{וכן אם הבריא מיד אין פוחתין ממה שאמדהו. יט' אמר המזיק אין רצוני בתקנה זו אלא ארפאנו דבר יום ביומו שומעין לו ^{בב"ס} הרי שלא פסק עמו אלא היה מרפא יום יום}}

^{דעלו בו צמחים מחמת המכה או נסתרה המכה אחר שחיתה חייב לרפאותו ^{פולתת לו דמי שבתו עלו בו צמחים ^{בב"ש} שלא מחמת המכה ^{בב"ס} אינו חייב לרפאותו ולא לתת לו דמי שבתו.}}

כ' עבר על דברי הרופא והכביד עליו החולי אינו חייב לרפאותו.

שלחן ערוך השלם > מהדורת פריעדמאן > עמוד מס 224 כו חו"מ י (שנט - תכו) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לג' ^(ב) אם הנחבל אומר נחרשתי או נסמית עיני ואיני רואה ¹⁰ או איני שומע אינו נאמן שאין אנו מכירים הדבר ושוא יערים ואינו נוטל הנזק עד שיבדק זמן מרובה ויהיה מוחזק שאבד מאור עיניו או נתחרש ואחר כך ישלם זה.

שלחן ערוך השלם > מהדורת פריעדמאן > עמוד מס 227 כו חו"מ י (שנט - תכו) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ב"ק פ"ג ע"ב, פ"ד ע"א

כעבדא אמרו ליה והא מר הוא דאמר ^אכל הנישום כעבד אין גובין אותו בבבל אמר להו לא צריכא דראי תפס רבא למעמיה דאמר רבא נזקי שור בשור ונזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור אין גובין אותו בבבל מ"ש נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור דלא אלהים בעינן וליכא נזקי שור בשור ובאדם נמי אלהים

תלמוד בבלי <עו' והדר> עמוד מס 178 כב בבא קמא תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פרד: החובל פרק שמיני בבא קמא

קנסא קמגבית בבבלי. לאו דוקא קנס אלא משום דלית ציה חסרון כים קרי ליה קנס: ^אאי נמי אית ביה חסרון כים ולא שכיח לא עבדינן שליחותיהו. וגזלות וחבלות דבעי מומחים כדלמך צפרק קמא דסנהדרין (דף ב:) איכא למימר דגזלות וחבלות מילתא דלא שכיח היא (טפ"ה) אצל הודאות והלואות שכיחי וכן יש צהמגרש (גיטין דף פח: ושם^ב) ומימיה דצממה מקומות שהיו דנין דיני גזלות צהגזל (לקמן דף טו:). ההוא גברא דגזל פדנא דתורא וצהגזל צתרא (לקמן דף קטו). נרשאה גנב ספרא וההוא דגנב גלימא וצהרצה מקומות יש^ב לדחות דכל הנהו איירי צתפס או ע"י דא"ל אקבעו^א דינא לא"י כדלמך צפרק קמא (דף טו:). וי"מ דדוקא גזילות שע"י חבלות כגון דמננא צי תרי ומנא אהדדי עד שתקף אחד מהן וגזל את חברו דכי האי גונא לא שכיח [טפ"ה] ולא עבדינן שליחותיהו ומעשים צכל יוס שאנו דנין דיני גזילות: **צער** ש"א במקום נזק דמשתלם מאן תנא. פירשתי צסוף פרק צ' (דף כו: ושם ד"ה הא): כלל

אלהים בעינן וליכא אלא מאי שנא שור בשור ושור באדם דשליחותיהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות אדם באדם ואדם בשור נמי שליחותיהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות אמרי כי קא עבדינן שליחותיהו במידי דקים לן בגויה במידי דלא קים לן בגויה לא עבדינן שליחותיהו אמרי שור בשור ושור באדם נמי לא קים לן בגויה אלא פוק חזי (ה) היכא^א מזדבני תורא בשוקא אדם באדם ואדם בשור נמי פוק חזי היכא^א מזדבני עבדי בשוקא ועוד תשלום כפל ותשלום ארבעה וחמשה דקצי נעבד שליחותיהו אמרי כי קא עבדינן שליחותיהו בממונא ^בבקנסא לא עבדינן שליחותיהו אדם באדם ^בדממונא הוא נעבד שליחותיהו ^בכי קא עבדינן שליחותיהו במילתא דשכיחא אדם באדם דלא שכיחא לא עבדינן שליחותיהו

הרי בושת (ג) ופגם דשכיח נעבד שליחותיהו אמרי הכי נמי דהא רב פפא אגבי ארבע מאה זוזי לבושת והא ליתיה לדרב פפא ^אדשלח ליה רב חסדא לרב נחמן ושלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל ^אאלא כי עבדינן שליחותיהו במילתא דשכיחא ואית ביה^א חסרון כים אבל מילתא דשכיחא ולית ביה חסרון כים^א אי נמי מילתא דלא שכיחא ואית ביה חסרון כים לא עבדינן שליחותיהו ^אהלכך אדם באדם אע"ג דאית ביה חסרון כים כיון דלא שכיחא לא עבדינן שליחותיהו בושת אע"ג דשכיחא כיון דלית ביה חסרון כים לא עבדינן שליחותיהו ושור בשור גובין בבבל והאמר רבא שור שהזיק אין גובין אותו בבבל דאזיק מאן אילימא אדם מאי איריא שור דאזיק אדם

תלמוד בבלי <עו' והדר> עמוד מס 179 כב בבא קמא תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שז"ע חז"מ א' ב', ה'

ד

שפתי כהן

חשן משפט א הלכות דיינים

מאירת עינים

סעיף ב' ה' נזק וצער בוד' עיין בפסקי מהרא"י (לבעל תרומת הדשן) **סימן ר"ט, ודו"ק [קש"כ]: ה' ופגם ובושת. עיין בשמ"ע סק"י, וצמחש"ל צ"ש שם [ב"ק פ"ח] ס' ו' [קש"כ] וזאנן העזר ס' קע"ו: ה' אב"ל שבת וריפויו מגבין בוד' וכו"פ מהרש"ל צ"ש שם [שם פ"ח] ס' ד' [קש"כ]. ה'הגה. אף שמשמעות הש"ס כהרא"ש, ע"ש:]**

ב' אדם שחבל בחבירו אין מגבים דיינים
שאינם סמוכים בא"י^(ד) נזק צער^(ה) ופגם ובושת וכו' אבל שבת וריפוי
מגבין.

ציונים ומקורות ג) בטור ק"ד נשם הרמז"ס.

שם כחצתי דהא דלין גוצין פגם אע"ג דזר"פ המוצל [שם] אמרינן עליה דשכיח הוא וגם יש צו חסרון כיס, היטו להגמרא לא קאמר דשכיח הוא אלא השומא מה יש בין בחולה לבעולה, דהכל בקלין דבזר נשואין, ואינו בכלל אמרם [שם ע"א] כל הניסוס כעבד כו', אבל המעשה מצד עזמו לאנש או לפחות הנחלות, זה לא שכיח, לא עדיין שלימותו: יא. אב"ש שבת וריסוי מגבין. פירוש מכל חולה מגבין אותו אפילו מקטיעת ידו דליתו שכיח, מ"מ כיון דשבת וריסוי הן שייכים ג"כ בשאר מכות ופגעים השכיחים, ס"ל להרמז"ם [פ"י מסנהדרין ה"י] דלין לחלק בין מכה למכה וגוצין מכולן, והרא"ש [ב"ק פ"ח סימן ב'] ס"ל דלין גוצין, וצפרישא [סעיף ד'] כחצתי טעם פלוגתא הרמז"ם והרא"ש, ע"ש:

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 109 יז חו"מ א (א - כז) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מאירת עינים

חשן משפט א הלכות דיינים

יבן ולא ראיתי נוהגין בו'. בד"מ ס"ד כתב כן אפסקי מהרא"י [לבעל תרומת הדשן]. שהביא שם שכתב צבי"ר"ח שגובין ריפוי ושבת וקונסין אותו וכו' [קש"ב], ומשמעות לשונו הוא שם לאפילו צומן הזה עדיין הכי, ועל זה כתב מור"ם שם ז"ל, לא ראיתי נוהגין לגבות שבת רק מחייבין אותו לרפאותו ולקנוס החובל כפי הנראה

לדינים, ע"ש. וכאן צהג"ה לא הזכיר שמחייבין לרפאותו וכלל דמי הרפואה בדמי הפיוס. ומ"ש ולא ראיתי נוהגין כן, נראה דקאי אמ"ש המסביר לגבות שבת ורפואה ^{אוצר החכמה} על זה כמד ד"א ב' ושנה ^(ה) גוהגין לדקדק בזה רק כופין החובל לפייס הנחבל ולקנסו כפי הנראה להם וכמו שיתבאר בסמוך ^(ה) ^(סעיף ה') *.

ג' ¹⁰¹בהמה שהזיקה את האדם אין גובין נזקו
דיינים שאינם סמוכים בארץ ישראל מפני שהוא

שלחו ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 110 יז חו"מ א (א - כז) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דף פ"ח ע"ב דגזילות וחבלות אין דנין ללא שכיח, היינו הקנס מגזילות, כגון משלומי כפל ד' וה' וכה"ג דה"ל לא שכיח, ואין הכי נמי דהוה מצי למימר בפרק המגרש דלית ביה חסרון כיס, אלא משום חבלות קאמר הכי. וכן מדוקדק בלשון הרמב"ם פ"ה מהלכות סנהדרין שכתב [ה"ה]

ח"ל, דייני קנסות כגון גזילות וחבלות משלומי כפל כו' אין דנין כו', [ובבחי"ג כחב] מי שגנב או גזל גובין ממנו הקרן דייני חו"ל אצל [התוספת] אין גובין [את הכפל] כו'. וזהו נסתלקה תמיהה מהרש"ל [ב"ש"ש] פרק החובל סימן ה' שכתב ח"ל, תימה שהרמב"ם כתב דגזילות וחבלות אין דנין בחו"ל ואח"כ כתב מי שגנב או גזל כו'. וכן נראה לפע"ד דעת הרא"ש רפ"ק סנהדרין [סימן א'] והטור [סעיף ד'], שכתב סתמא דכל גזילות שכיח ודנין אותם, וכן נראה לפע"ד דעת רב האי שהביא הטור לקמן ס"ח פ"ד סעיף ל"ד, ודלא כמהרש"ל שם שכתב דלדעתם דגזילות על ידי חבלות אין דנין, ולכן כתב כאן המחבר בקצתם מי שגנב או גזל גובין ממנו הקרן, והיינו ע"פ מה שהביא בספרו כ"י דברי הרמב"ם, ומשמע מדבריו כ"י שגם דעת הרא"ש והטור כן, ועיין בטור וב"י לקמן ריש סי' ל', וכן נראה עיקר לדעתם שם.

וכת"ש המוס' ושאר אחרונים שמעשים בכל יום שדנין דייני גזילות, ע"ש. [ודברי הכ"ח בדעת הרא"ש מעורבבים, שנתחילה כתב שרבינו ירושם כתב לדעתו כהפסוק, דגזילות הנאזות על ידי חבלות אין דנין, ובסוף כתב שדעת הרא"ש כהרמב"ם, ונאמנה המעין בדבריו ירושם [משימים נתיב א' ח"ב] יראה שלא כתב כן אלא בשם מוספות הרא"ש, ע"ש] [קש"ב]: סעיף ד' ה' דיני דגרמי כו'. עיין לקמן סימן ס"ו סעיף ל"ב [סקיד] [הגה. וסימן שפ"ו] שהארכמי אי דייני דגרמי מידי משום דינא או קנסא, ודוק: [ה' עדים שהעידו עדות שקר. עיין לקמן סימן כ"ח ס"ג בהג"ה: [ה' ובחייבין אותן דש"ש כו'. וכ"כ מהרש"ל [ב"ש"ש] פרק החובל סי' ה' [קש"ב], ועמ"ש לקמן ס"ח ל"ח [סקיד] מזה: סעיף ה' ה' אע"פ שדיינים שאינם סמוכים כו'. עיין ב"ש"ש [ב"ק] פ"ח סימן ו' חלוקי דיינים בזה [קש"ב]: [ה' בנדין אותם. והיינו דווקא גזל חובל וכו'אלא כי מנדין שאין בו שום ממון יומר, משום דאל"כ כל אחד יחבל ויזיק לאחר, אבל לא משום כפל ד' וה', וכן פסק הסמ"ע ס"ק י"ח, ור"פ מהרש"ל שם] [ב"ש"ש] סימן ו' ע"ש [קש"ב]: [ה' וכן אם תפס הניזק, דייני ישראל אבל לא דייני גוים. מהרש"ל ב"ש"ש [שם] פ"ק סי' מ"ג [קש"ב]:

ד' דינא דגרמי' וכן דיני המוסר דנין אותן דיינים שאינם סמוכים בארץ ישראל:

הגה [ה"ה] עדים שהעידו עדות שקר [ה' והחזמו והוציאו ממון על פיהם ואי אפשר למיהדר דנין אותם] [ה' ומחייבין אותם לשלם] [ה' ועיין לקמן סימן כ"ט סעיף ב']:

ה' [ה' אף על פי שדיינים שאינם סמוכים בארץ ישראל אינן מגבין קנסות] [ה' מנדין אותם עד שיפייס לבעל דינו] [ה' ויכין שיתן לו שיעור הראוי לו מתירים לו] [ה' (בין נתפייס בעל דינו בין לא ע"נחפייס) [ה' וכן אם תפס הניזק] [ה' שיעור

ציונים ומקורות (ח) מרדכי שם סימן פ'. ד"מ ד'. ט' לשון רמב"ם שם דין י"ז ועור ס"ו בשם הר"ף. י' הרא"ש ב"ק פ"א סעיף כ' ועור ס"ו. (4) פירוש הר"ן בהגזול עצים דיינא דגרמי הוא דבר שהזיקו נזכר אלא שלא עשה בו מעשה כמי שהנזיק מחזיקת הברם פרוצה עם שאומרים לו גזול דברי הזיקה. ממהדורת של"ד. (5) תוספת הסמ"ע. (6) תוספת הסמ"ע, עיין סמ"ע סקיד.

סעיף ד' ה' עדים שהעידו עדות שקר. נראה פשוט דלא כתב מור"ם ז"ל זה לפרש דינא דגרמי, דדינא דגרמי מפורשין שם לקמן בסימן שפ"ו בענין אחר, אלא לדנין נפשי עמלו כתב מור"ם, והוא מהמרדכי דר"פ החובל [סימן פ'] שכתב לדנין נפשי עמלו: [ה' ודומו והוציאו כו'. דווקא כשהוציאו על דין הוא דנחמייב, ולא

מכאשר זמם כשעדיין לא הוציאו, דקנס הוא. והא דכתב והחזמו ולא כתב והחזמו, משום דנכתבה דשנים אמרו ליה והוציאו ממון על פיהם, ולאחר זמן גאו שנים ואמרו לא ליה, כה"ג אם הוציאו ממון על פיהם אין מחייבין אותם, דמה ראות להאמין לאחרונים יוסר מלהראשונים, משא"כ אם חזמו, וכת"ש הטור והמחבר לקמן בר"ס ל"א וסי' ל"ח וסי' מ"ז בסעיף ל"ו: סעיף ה' י' וכו' שיתן לו שיעור הראוי לו מתירים לו. כלשון המחבר כן הוא לשון הרמב"ם בסוף פ"ה סנהדרין [ה"ה], וכתב שם עוד ז"ל, מחייבין לו בין נתפייס בעל דינו בין לא נתפייס. ונראה דכן לריבין להגיה כאן בדברי המחבר. ומ"ש וכו'ן שיתן שיעור הראוי לו, נראה דאילו ר"ל כל דמי נזק דווקא אלא קרוב לאותו שיעור, וכ"כ בטור [סעיף י"א] דקדקוב לשיעור

וכת"ש המוס' ושאר אחרונים שמעשים בכל יום שדנין דייני גזילות, ע"ש. [ודברי הכ"ח בדעת הרא"ש מעורבבים, שנתחילה כתב שרבינו ירושם כתב לדעתו כהפסוק, דגזילות הנאזות על ידי חבלות אין דנין, ובסוף כתב שדעת הרא"ש כהרמב"ם, ונאמנה המעין בדבריו ירושם [משימים נתיב א' ח"ב] יראה שלא כתב כן אלא בשם מוספות הרא"ש, ע"ש] [קש"ב]: סעיף ד' ה' דיני דגרמי כו'. עיין לקמן סימן ס"ו סעיף ל"ב [סקיד] [הגה. וסימן שפ"ו] שהארכמי אי דייני דגרמי מידי משום דינא או קנסא, ודוק: [ה' עדים שהעידו עדות שקר. עיין לקמן סימן כ"ח ס"ג בהג"ה: [ה' ובחייבין אותן דש"ש כו'. וכ"כ מהרש"ל [ב"ש"ש] פרק החובל סי' ה' [קש"ב], ועמ"ש לקמן ס"ח ל"ח [סקיד] מזה: סעיף ה' ה' אע"פ שדיינים שאינם סמוכים כו'. עיין ב"ש"ש [ב"ק] פ"ח סימן ו' חלוקי דיינים בזה [קש"ב]: [ה' בנדין אותם. והיינו דווקא גזל חובל וכו'אלא כי מנדין שאין בו שום ממון יומר, משום דאל"כ כל אחד יחבל ויזיק לאחר, אבל לא משום כפל ד' וה', וכן פסק הסמ"ע ס"ק י"ח, ור"פ מהרש"ל שם] [ב"ש"ש] סימן ו' ע"ש [קש"ב]: [ה' וכן אם תפס הניזק, דייני ישראל אבל לא דייני גוים. מהרש"ל ב"ש"ש [שם] פ"ק סי' מ"ג [קש"ב]:

מורי אהב

שלחן ערוך השלם > מהדורת פריעדמאן > עמוד מס 111 יז חו"מ א (א - ב) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

נזקו כג, ע"ש. והרמב"ם נקט כלשון הר"ף [ב"ק ל' ע"ב מדפי הר"ף] שכתב שכן מנהג הישיבות, ובדרישה [סעיף י'] הוכחתי שגם דעת הר"ף כן, ע"ש. והשתא א"ש שהוצרך לכתוב דמחייבין לו אפילו לא נתפייס בעל דינו, פירוש אף שרואה שיתן לו כל דמי נזקו. וא"ש נמי שסיים וכתב ז"ל, וכן אם תפס הניזק כו' אין מוציאין מידו כו', דקשה מאי וכן כו' דכתב, הלא כ"ש הוא. אלא ודאי אלא לאשמועינן דאפילו אם תפס דמי כל נזקו אין מוציאין מידו. וכ"כ הטור [סעיף ר'] בשם הרא"ש [שם פ"א סימן כ'] דאין מוציאין מידו אלא המותר מכדי נזקו. גם י"ל דכלל מה שראוי ליעול

דקאמר, הוא ג"כ כפל ד' וה' דג"כ אין מוציאין מידו, וכמו שכתבתי בש"ק שאחר זה. ולשון וכן הפ, אע"פ שדיינים כו' אינן מגבין קנסות, מ"מ יש חיוקין לניזק כמה שמנדין המזיק וכו', וכן יש חיוקין עוד בשם חפ"ק וק"ל:

שלחן ערוך השלם > מהדורת פריעדמאן > עמוד מס 112 יז חו"מ א (א - ב) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

(ח) אין מוציאין מידו כו'. ואפי' הודה קודם שחפס מהני חפסא, משום דמזון הזה לא מיפטר בהודאמו ואפי' לא גזל עדים. כן כתב הטור [סעיף ט'] בשם הרמב"ם [נספר הזכות כתובות ט"ז ע"א מדפי הר"ף], וכדבריו סתם לקמן סי' שמת, וכ"כ הסמ"ע ס"ק י"ח*. ובשומר שטוען טענה גנב והוא עמלו גנב, כיון דלא משלם כפל אלא בגנבע לפני

ב"ד, ואין לית לן ב"ד מומחה, אם כן לא נחמייב בנפול ואפי' תפס מפקיע מנייה*. ומ"ש רמב"ן ב' המלחמות פרק הגזול ע"ש [ל"ז ע"ב מדפי הר"ף] והוציא ג"כ הב"ח [סעיף ר' ד"ה וכל אלו שאין כו']: [י' ואם יאמר הניזק וכו'. ומהרש"ל פסק

דכלל דבר שהוא ממון ואינו קנס אלא דלא שכיח שומעים לו*, דמפיקה הוא דבר קל, ע"ש [פ"ח] סימן ב' [קש"ב]: [ה' וכן

מה שראוי לו ליעול [ה' אין מוציאין מידו]: הגה [ה"ה] ואם יאמר הניזק שומו לי נזקי שאלע עד כמה אחפוס אין שומעין לו אלא אם כבר תפס שמיין

ציונים ומקורות (י) עור פ"ח ס"ז בשם הרא"ש פרק החובל סימן ב' וספ"ק ד"ק סימן כ"ב.

ה' וכן אם תפס הניזק, דייני ישראל אבל לא דייני גוים. מהרש"ל ב"ש"ש [שם] פ"ק סי' מ"ג [קש"ב]: